

“ทุนวัฒนธรรม” ปัจจัยสำคัญกับการท่องเที่ยวพระนครศรีอยุธยา

4.1 ทุนวัฒนธรรมในพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาถือเป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวระดับนานาชาติ เนื่องจากได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมจากองค์การ UNESCO และยังเป็นเมืองอยู่ข้างน้ำที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศจึงทำให้มีศักยภาพในด้านการพัฒนาจังหวัดให้เป็นเมืองท่องเที่ยวมรดกโลกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตามธรรมชาติของมนุษย์นั้นมักจะสนใจอยากรู้อยากเห็นสิ่งที่แปลกใหม่ไปจากวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตดั้งเดิมของตนเองทำให้อารยธรรมใหม่หรือวัฒนธรรมแปลกใหม่ เป็น “สินค้า” ที่ตอบสนองความต้องการอันแปลกใหม่ของมนุษย์ ทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นตัวเชื่อมโยงที่สำคัญสามารถช่วยให้มนุษย์บรรลุประสบการณ์ทางด้านนี้ได้

เนื่องจากว่า “ทุน” เป็นองค์ประกอบของปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิตของทุนทำให้เกิด “สินค้า” และคุณสมบัติเฉพาะตัวของสินค้านั้นเมื่อนำไปใช้ประโยชน์กับมูลค่าแลกเปลี่ยน (Exchange Value) ทำให้เกิดเงินตรา (Money) ในเมื่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาก่อให้เกิดเงินตรา ดังนั้น ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ย่อมหมายถึง “ทุน” และเป็นทุนที่มีมูลค่าแลกเปลี่ยน ย่อมทำให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีสินค้าวัฒนธรรมที่สำคัญมาก “แรงงาน” คือทรัพยากรบุคคลทุกๆด้านทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวข้องกับการกระตุ้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพระนครศรีอยุธยาผ่านทุนวัฒนธรรมทั้งภาครัฐและเอกชน และ “ที่ดิน” คือพื้นที่ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาทั้งหมดที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมจนเกิดเป็นจุดเริ่มต้นของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทุนทางวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับคุณค่าความรู้ภูมิปัญญาและงานสร้างสรรค์อันเกิดจากการค้นคว้าและค้นพบโดยผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่น รวมทั้งค่านิยมและความเชื่อที่ผูกพันสังคม ทำให้เกิดการจัดระเบียบของสังคมหรือสร้างกฎกติกาที่เป็นคุณค่าต่อสังคม โดยส่วนรวม รวมถึงกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่ง ไปยังอีกรุ่นหนึ่ง

กล่าวคือจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้นมิได้ขึ้นอยู่กับทุนทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวแต่ยังมี “วัฒนธรรม” เปรียบเหมือนเป็นผลผลิต (Products) หรืออาจจะเปรียบได้เป็นสินค้า/บริการให้ลูกหลานหรือผู้ครอบครองทุนวัฒนธรรมนั้นนำไปใช้ให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจและก่อประโยชน์แก่สังคม ประเทศชาติหรือตนเอง อย่างไรก็ตามวิถีชีวิตวัฒนธรรมหรือทุนนั้นๆ ไม่มีการสืบ

สานสืบทอด หรืออนุรักษ์ไว้ก็จะทำให้วงจรถุนวัฒนธรรมดังกล่าวลดลงจนหดหายไปจากระบบเศรษฐกิจ

4.1.1 โบราณสถาน

โบราณสถานซึ่งส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยวัดและพระราชวังมีสภาพหลงเหลือมาจนปัจจุบันได้สะท้อนถึงทัศนคติ ความเชื่อ รูปแบบ จิตรกรรมและศิลปกรรมในยุคประวัติศาสตร์ของจังหวัด วัดจำนวนมากเหล่านี้บอกให้รู้ถึงความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาและความนิยมในการสร้างวัดตลอดจนรูปแบบศิลปะอันเก่าแก่ที่เป็นมรดกให้ชนรุ่นหลัง ได้ศึกษา

โบราณสถานในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาได้ตั้งอยู่บนที่ดิน (Land) ซึ่งที่ดินในที่นี้เป็นหนึ่งในปัจจัยการผลิต (Means of Production) ที่ก่อให้เกิดสินค้าหรือผลผลิตอันก่อให้เกิดรายได้หรือผลผลิตส่วนเกิน อันนำไปสู่รายได้ทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ในโบราณสถานต่างๆยังประกอบไปปัจจัยการผลิตอันเกิดจากแรงงานสะสมในอดีตที่ได้ก่อสร้างหรือประดิษฐ์วัตถุวัฒนธรรมเหล่านั้นออกมา ประกอบกับแรงงานของทรัพยากรบุคคลในเวลาปัจจุบันที่เฝ้าทำนุบำรุงดูแลรักษา วัฒนธรรมต่างๆให้สืบทอดมาได้จนถึงทุกวันนี้

ในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภายในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา จำเป็นที่จะต้องมีองค์ประกอบทางด้านกายภาพเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งองค์ประกอบด้านกายภาพในที่นี้หมายถึง ความเป็นเมืองเก่า เมืองท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ จนได้รับสถานะอยู่ในบัญชีมรดกโลกทางวัฒนธรรม (World Heritage) ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ สนับสนุนให้เกิดกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่างๆและศึกษาประวัติศาสตร์พร้อมทั้งทำนุบำรุงรักษาสืบต่อไป

โบราณสถานในฐานะของทุนวัฒนธรรมที่มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้แก่

1. พระราชวังหลวง สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยพระเจ้าอู่ทอง ปัจจุบันเหลือฐานอาคารให้เห็นเท่านั้น พระที่นั่งต่างๆในเขตพระราชวังหลวงหรือที่เรียกในปัจจุบันว่าพระราชวังโบราณ เดิมเป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์อยุธยาทุกรัชกาล

2. วัดพระศรีสรรเพชญ์ เป็นวัดสำคัญที่สร้างอยู่ในพระราชวังหลวง เช่นเดียวกับวัดพระศรีรัตนศาสดารามในกรุงเทพฯ หรือวัดมหาธาตุแห่งกรุงสุโขทัยเพื่อประกอบพิธีสำคัญต่างๆของบ้านเมือง จึงไม่มีวัดจำพรรษา ลักษณะเด่นของวัดนี้คือพระเจดีย์ใหญ่3องค์ตั้งเป็นประธานของวัด ซึ่งเป็นที่บรรจุพระบรมอัฐิของของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่3 และสมเด็จพระรามาธิบดีที่2 นักท่องเที่ยวที่มาจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยาทุกคนนิยมเดินทางมาที่วัดนี้ เพราะเป็นเขตวัด โบราณที่เก่าแก่และมีความงดงามมาก พร้อมทั้งยังคงเห็นร่องรอยความเจริญรุ่งเรืองสมัยกรุงศรีอยุธยาในสมัยก่อนได้จากสถาปัตยกรรมของสถานที่แห่งนี้

3. **วิหารพระมงคลบพิตร** เป็นพระพุทธรูปเก่าแก่สมัยกรุงศรีอยุธยา สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยสมเด็จพระไชยราชา จนเมื่อพ.ศ. 2310 เสียดกรุงศรีอยุธยาวิหารพระมงคลบพิตรถูกไฟไหม้ทรุดโทรม ในสมัยรัชกาลที่ 3 มณฑลอยุธยาได้ซ่อมแซมปูนปั้น จัดว่าเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยที่มีขนาดใหญ่ที่สุดองค์หนึ่งของประเทศไทย

4. **วังจันทร์เกษมหรือวังหน้า** สร้างในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชครั้งยังทรงเป็นอุปราชครองเมืองพิษณุโลกเคยเป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์หลายองค์ จนเมื่อคราวเสียดกรุงในปี 2310 วังนี้ถูกเผาทำลายจนเสียหาย ถูกทิ้งร้างไว้จนถึงรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ทรงโปรดให้ซ่อมแซมไว้เป็นที่ประทับเมื่อคราวเสด็จประพาสพระนครศรีอยุธยา ปัจจุบันกรมศิลปากรได้ใช้เป็นพิพิธภัณฑสถานจนถึงปัจจุบันนี้

5. **สวนสาธารณะบึงพระราม** สันนิษฐานว่ามีมาก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยา เดิมเรียกว่า “หนองโสน” ภายในนั้นเต็มไปด้วยวัด โบราณ (ร้าง) มีปูชนียสถานที่สำคัญคือ

ก. พระที่นั่งเฮน ปัจจุบันนี้เป็นของสร้างขึ้นใหม่ของพระราชกณะผู้ครองวัดพระราม หรืออาจจะเป็นที่นั่งสำหรับประทับทอดพระเนตรเรือซึ่งอาจจะโปรดเกล้าฯ ให้มีประจุมเล่นสักวาในคราวนักขัตฤกษ์ก็ได้

ข. อยุธยามหาปราสาท ลักษณะเป็นปราสาททรงยอด 3 องค์ติดกัน ปราสาททั้งสามองค์นี้ตั้งอยู่บนฐานย่อไม้-สิบสอง ภายในปราสาทมีแท่นฐานสำหรับรองรับพระบรมรูปจำลององค์สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) องค์พระราชานุสาวรีย์ประดิษฐานไว้บนแท่นสูง เป็นที่สถิตของดวงวิญญาณสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 และอดีตบูรพกษัตริย์อีก 5 พระองค์

6. **วัดพุทไธสวรรย์** พระเจ้าอู่ทองทรงสถาปนาวัดพุทไธสวรรย์ขึ้น ณ. ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเพื่อเป็นที่ระลึกถึงตำบลเวียงเหล็ก ซึ่งเป็นที่ทรงพักไพร่พลเป็นระยะเวลา 3 ปี เพื่อหนีโรคระบาด และต่อมาได้ข้ามแม่น้ำมาสร้างกรุงศรีอยุธยาที่ตำบลหนองโสน ในปี พ.ศ. 1893

7. **วัดใหญ่ชัยมงคล** (วัดเจ้าพระยาไท หรือวัดป่าแก้ว) สันนิษฐานว่าพระเจ้าอู่ทองทรงสร้างเมื่อ พ.ศ. 1900 ให้ปลงศพเจ้าแก้วเจ้าไทย ที่ปลงศพนั้นให้สถาปนาพระเจดีย์และวิหารเป็นพระอารามชื่อ วัดป่าแก้ว ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้รับชัยชนะในการทำยุทธหัตถี สมเด็จพระวันรัตขอพระราชทานอภัยโทษแก่นายทัพกองที่ตามเสด็จไม่ทัน ให้ทรงสร้างเจดีย์ใหญ่เฉลิมพระเกียรติไว้ที่วัดเจ้าพระยาไทให้เป็นคู่กับเจดีย์ภูเขาทองที่พระเจ้าหงสาวดีสร้างไว้

8. **วัดราชบูรณะ** สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 (เจ้าสามพระยา) โปรดให้สร้างขึ้นในที่ใช้ถวายพระเพลิงเจ้าอ้ายกับเจ้าอีถึงแก่พิราลัยและโปรดให้ก่อเจดีย์ 2 องค์สวมทับบริเวณที่ชนช้าง ปัจจุบันซากที่เหลืออยู่แสดงว่าวิหารและส่วนต่างๆ มีขนาดใหญ่โตมากแม้พระปรารักษ์ใหญ่จะยังอยู่ แต่ได้ถูกคนร้ายลักลอบขุดของมีค่าในกรุไปส่วนหนึ่ง จนกระทั่งกรมศิลปากรได้ขุดกรุเอาวัตถุโบราณที่มีค่าไปรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา

9. วัดมหาธาตุ ลักษณะสถาปัตยกรรมของวัดนี้เป็นแบบแรกของสมัยอยุธยาซึ่งมีอิทธิพลของขอมปนมาก สมเด็จพระเจ้าปราสาททองได้ปฏิสังขรณ์พระปรางค์ใหม่โดยเสริมให้สูงกว่าเดิม แต่ขณะนี้ยอดพังลงมาเหลือเพียงมุขเท่านั้นเมื่อ พ.ศ. 2499 กรมศิลปากรได้ขุดแต่งพระปรางค์แห่งนี้ไว้ของโบราณมาหลายชิ้น ที่สำคัญคือ ผอบศิลา ภายในมีสลูปลง 7 ชั้น เป็นชิน เงิน นาก ไม้ค่า ไม้จันทร์ แดง แก้วโกเมน และทองคำ ชั้นในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุและเครื่องประดับอันมีค่า

10. วัดพระราม พระรามศวรทรงโปรดเกล้าฯให้สถาปนาวัดพระรามขึ้น ต่อมาได้มีการปฏิสังขรณ์ในสมัยพระบรมไตรโลกนาถและอีกครั้งหนึ่งในสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ สถาปัตยกรรมส่วนใหญ่จึงเป็นฝีมือช่างสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ

11. วัดไชยวัฒนาราม ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2478 และกรมศิลปากรโดยอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาได้ทำการบูรณะมาตลอดจนปัจจุบันไม่มีสภาพกร้างเป็นป่าอีกแล้ว

12. วัดพนัญเชิงวรวิหาร เป็นวัดที่สร้างมาก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยาแต่ไม่ปรากฏว่าใครเป็นผู้สร้าง นับเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัยที่ใหญ่และเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย

13. วัดหน้าพระเมรุ สถาปัตยกรรมของวัดอยู่ในสมัยอยุธยาตอนต้น พระประธานเป็นพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ ทรงเครื่องปางมารวิชัย หน้าบันไม้สักลงรักปิดทองสลักรูปพระนารายณ์ทรงกรุฑ ส่วนในวิหารน้อยหรือวิหารเขียน

14. วัดมเหยงค์ สร้างในสมัยเจ้าสามพระยา เมื่อ พ.ศ. 1981 สถาปัตยกรรมแบบลังกา คือเจดีย์ประธาน ทรงระฆัง ปฏิสังขรณ์ครั้งแรกในสมัยพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ ทรงโปรดเกล้าฯให้สร้างพระตำหนักขึ้นนอกกำแพงวัดเพื่อประทับทอดพระเนตรการปฏิสังขรณ์ซึ่งกินเวลานานถึง 3 ปีเศษ เมื่อเสร็จสมบูรณ์แล้วโปรดเกล้าฯให้มีการเฉลิมฉลองเป็นการใหญ่ถึง 7 วัน

15. วัดกุฎีดาว เป็นวัดขนาดใหญ่ลักษณะการสร้างและรูปแบบศิลปะคล้ายกับวัดหลวงที่สร้างมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้น ถึงอยุธยาตอนกลางคล้ายกับที่พบในวิหารหลวงของวัดพระศรีสรรเพชญ์ซึ่งสร้างเมื่อ พ.ศ. 2042 วัดกุฎีดาวจึงน่าจะสร้างมาแล้วอย่างน้อยในสมัยอยุธยาตอนกลาง (1 ในอยุธยา, 2546. กิ่ง เที้ยว พัก จ.พระนครศรีอยุธยา, 2549)

จากข้างต้นอาจจะกล่าวได้ว่า ทุนวัฒนธรรมที่กล่าวมานั้นล้วนผ่านกระบวนการ “ทำให้ขลัง” หรือมีพลังในเชิงสัญลักษณ์โดยเจ้าของวัฒนธรรมมาแล้วทั้งสิ้น โดยผู้ที่ได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรม (ในที่นี้หมายถึงโบราณสถาน) สามารถรับรู้ได้จากกระบวนการเรียนรู้ การศึกษาและการเปิดรับอย่างกว้างขวางตั้งแต่วัยเด็กและจากครอบครัว รวมไปถึงวัดกุฎีที่แวดล้อม อาทิเช่น ศิลปะวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม หรือแม้แต่สื่อมวลชนรอบๆ ตัว เป็นต้น

4.1.2 วิถีชีวิตชาวบ้าน

ทุนวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีพลวัต เนื่องจากในโลกยุคปัจจุบัน การแลกเปลี่ยนและการถ่ายเท ทุนวัฒนธรรมเกิดขึ้นได้ง่าย เกิดขึ้นตลอดเวลา ผู้คนทั่วโลกมีโอกาสได้เรียนรู้และซึมซับวัฒนธรรม ข้ามประเทศได้อย่างสะดวก ภายได้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ ที่ช่วยให้ผู้คนทั่วทั้งโลก สามารถชมกีฬา-ชมดนตรี ชมการแสดงในเวลาเดียวกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น “สดๆ” ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตหรือสื่อผ่านดาวเทียมเป็นของใหม่ที่ในอดีตทำไม่ได้ อย่างไรก็ตามในท่ามกลาง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีประเด็นที่น่าห่วงใย กล่าวคือ ทุนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่นแบบ ดั้งเดิมอาจจะถูกมองข้ามหรือถูกละเลยเพราะเหตุว่าารสนิยมของประชาชนเปลี่ยนแปลง วิถีชีวิต ชาวบ้านที่พระนครศรีอยุธยา ซึ่งสามารถช่วยส่งเสริมสภาพเศรษฐกิจให้แก่ท้องถิ่น ได้แก่

1. การล่องเรือในแม่น้ำ อันเนื่องมาจากสภาพภูมิประเทศตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึง ปัจจุบันที่มีแม่น้ำลำคลองไหลผ่านทั้งหมด4สาย และยังมีคลองเล็กๆใหญ่น้อยเชื่อมโยงกันอย่าง ทั่วถึง การคมนาคมตั้งแต่ดั้งเดิมมาจึงอาศัยทางน้ำเป็นหลัก แต่การคมนาคมทางน้ำได้เริ่ม เปลี่ยนแปลงไปตั้งสมัยสงคราม โลกครั้งที่2 เมื่อมีการตัดถนนสัญจรระหว่างอำเภอกับจังหวัด เส้นทางการคมนาคมทางน้ำในเกาะเมืองจึงถูกลดความสำคัญ แต่ในปัจจุบันนี้ธุรกิจการล่องเรือใน แม่น้ำได้ทำรายได้ให้แก่ร้านอาหารริมแม่น้ำและชาวบ้านที่อยู่ริมแม่น้ำเป็นอย่างมาก อันเนื่องมาจาก ว่าริมแม่น้ำตลอดทั่วทั้งเกาะเมืองนั้นมีทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และวิถีชีวิตของชาวบ้านที่อาศัย อยู่ริมแม่น้ำ ประกอบกับทัศนียภาพธรรมชาติที่สวยงามน่าชื่นชมยิ่งนัก จึงได้มีร้านอาหารริมแม่น้ำ เกิดขึ้นมากมายรอบๆเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา และธุรกิจหนึ่งที่เกิดขึ้นในเกือบทุกร้านคือ ล่องเรือในแม่น้ำรอบๆเกาะ พร้อมทั้งรับประทานอาหารไปด้วย การล่องเรือรอบเกาะนั้นใช้เวลา ประมาณไม่เกิน2ชั่วโมงครึ่ง ทำให้ไม่น่าเบื่อมากเกินไปนัก และจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ใกล้ กับกรุงเทพฯสามารถเดินทางมารับประทานอาหารล่องเรือและสามารถกลับได้ภายในวันเดียว ธุรกิจการล่องเรือในแม่น้ำรับประทานอาหารเช้าทำให้ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก(อัญชลี วิรัชจินดา, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2549)

2. ให้อาหารปลา เนื่องจากว่าวัดที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาส่วนใหญ่อยู่ติดริมแม่น้ำ ประกอบกับในอาณาบริเวณวัดนั้นเป็นเขตอภัยทานทำให้มีปลามากมายมาอาศัยอยู่ในแถบใกล้ๆ ตลิ่งของวัด ส่งผลให้ผู้คนที่มาไหว้พระที่วัด นิยมมาให้อาหารปลาที่ริมตลิ่งของวัดเป็นอย่างมาก เพราะถือว่าเป็นการทำบุญต่อชีวิตให้กับสัตว์เช่นกัน วัดที่ผู้คนนิยมไปให้อาหารปลากันเยอะมาก และที่ริมตลิ่งของวัดนั้นก็ยังมีปลาอาศัยอยู่ชุกชุม ได้แก่ วัดพนัญเชิง วัดใหญ่ชัยมงคล และวัดรัตนชัย เป็นต้น

3. ใส่บาตร ถึงแม้ธุรกิจการใส่บาตรของพระนครศรีอยุธยาจะไม่โด่งดังเทียบเท่าหลวง พระบาง แต่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มาพักในเกสต์เฮ้าส์รอบๆเกาะเมือง ก็ มักจะตื่นเช้ามาทำบุญ ตักบาตร เพราะช่วงเช้าในรอบๆเกาะเมืองจะมีพระสงฆ์เดินบิณฑบาต

นักท่องเที่ยวบางคนก็จะขี่จักรยานหรือเดินไปใส่บาตรรอบๆเขตวังโบราณ สำหรับนักท่องเที่ยวบางกลุ่มที่อยากสัมผัสชีวิตชาวบ้านยามเช้า ก็จะเดิน ไปใส่บาตรที่ตลาดเจ้าพรหมหรือตลาดหัวรอ

4.1.3 เทศกาลและงานประเพณีที่สำคัญ

ทุนวัฒนธรรมนั้น คือ ทรัพย์สินทางปัญญาที่สั่งสมมาแต่อดีต ที่มีคุณค่าต่อมนุษย์และความต้องการของสังคมที่นอกเหนือจากการให้คุณค่าทางเศรษฐกิจ ตามที่ David Trosby กล่าวไว้ถึงคุณค่าของทุนวัฒนธรรมทั้ง 6 ประเภทในที่นี้ต่างเป็นคุณสมบัติของเทศกาลและงานประเพณีที่สำคัญของพระนครศรีอยุธยาได้แก่

คุณค่าในฐานะที่เป็นของแท้ (Authenticity Value)

คุณค่าเชิงสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic Value)

คุณค่าเชิงจิตวิญญาณ (Spiritual Value)

คุณค่าเชิงสังคม (Social Value)

คุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Value)

คุณค่าเป็นสัญลักษณ์ของสังคม (Symbolic Value)

นอกจากนี้ทุนวัฒนธรรมยังมีความสัมพันธ์ในการส่งเสริมประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจคือช่วยกระจายรายได้ให้ผู้คนในท้องถิ่น พร้อมทั้งนำความเชื่อมาเป็นจุดขายหรือสร้างอิทธิพลให้คนยอมรับ ส่วนความหมายของทุนวัฒนธรรมนี้ยังช่วยในการรักษาและอนุรักษ์อารยธรรมเพื่อที่จะประคองความรุ่งเรืองต่อไปของประวัติศาสตร์ชาติไทยนั่นเอง อย่างไรก็ตามประเทศไทยมีทุนวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งทั้งเอกลักษณ์ไทย ความเป็นไทย และอัตลักษณ์ไทยๆ ซึ่งล้วนแต่ผ่านขบวนการ “ทำให้ขลัง” แล้วทั้งสิ้น หรืออีกนัยหนึ่งคือ “กระบวนการเพิ่มมูลค่า” โดยเจ้าของวัฒนธรรมนั้นๆและ/หรือโดยสถาบันใดสถาบันหนึ่ง

1. งานอยุธยามรดกโลก (Ayutthaya World Heritage Fair) สืบเนื่องมาจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าและมีคุณสมบัติโดดเด่นจนได้ขึ้นทะเบียนให้อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเป็นมรดกโลก จึงได้มีกำหนดให้มีการจัดงาน “วันอยุธยามรดกโลก” ในวันที่ 13 ธันวาคมของทุกปี โดยมีกิจกรรมที่น่าสนใจคือ การแสดง แสง สี เสียง ซึ่งเป็นการแสดงประวัติศาสตร์ของกรุงศรีอยุธยาโดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ และการจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองของจังหวัดโดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าOTOPจากทุกอำเภอ (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2543: 56) อีกทั้งยังประกอบไปด้วยกิจกรรมทางวิชาการ งานรื่นเริง งานเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม งานเผยแพร่หัตถกรรมของจังหวัดซึ่งภายในบริเวณงานอันกว้างใหญ่ที่ทางจังหวัดและหน่วยงานจัดขึ้นนี้จะช่วยให้ผู้มาเยือนได้รำลึกถึงบรรยากาศและความยิ่งใหญ่ของพระนครศรีอยุธยาในอดีตให้กลับฟื้นคืนชีวิตอีกครั้ง งานอยุธยามรดกโลกนับเป็นเทศกาลประจำปีอีกงานหนึ่งที่เรียกผู้คนให้หลงใหลมายังจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวนมากมายทุกปี

(คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2542:136)

2. งานประจำปีศูนย์ศิลปาชีพบางไทร (The Royal Folk Arts & Crafts Center at Bang Sai) จัดเป็นประจำทุกปีทุกปลายเดือนมกราคม ภายในบริเวณศูนย์ศิลปาชีพบางไทร อำเภอบางไทร มีการแสดงและประกวดผลงานด้านศิลปาชีพสินค้าพื้นเมืองต่างๆ ไป การแสดงศิลปวัฒนธรรมอันงดงาม พร้อมทั้งมีการจำหน่ายสินค้าท้องถิ่นและสินค้าหัตถกรรมจากศูนย์ฯ

3. งานเทศกาลสงกรานต์ (Songkran Festival) จัดในวันที่ 13 เมษายนเป็นประจำทุกปี หน้าวิหารพระมงคลบพิตร อำเภอพระนครศรีอยุธยา มีขบวนแห่ตามประเพณีของชาวอยุธยาและ ขบวนแห่เถลิง สรงน้ำพระมงคลบพิตรจำลอง ประกวดนางสงกรานต์ (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2543: 58)

ในระยะเวลาที่ผ่านมา ประเพณีสงกรานต์ในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก จะสังเกตได้ว่าจำนวนคนที่มาเที่ยวอยุธยานั้นเพิ่มขึ้นทุกปี และความคึกคักสนุกสนานของอยุธยาก็ไม่ต่างไปจากจังหวัดเชียงใหม่เลย ถนนทุกสายเต็มไปด้วยผู้คนจากทั่วสารทิศ และจากจังหวัดใกล้เคียง มีขบวนแห่ที่ประดับตกแต่งได้อย่างวิจิตรงดงามกว่า 30 ขบวน ความยาวกว่า 30 กิโลเมตร พร้อมกันนั้นผู้บริหารปางช้างก็นำช้างมาช่วยในขบวนแห่อีกด้วย ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้มาร่วมงานเป็นประจำทุกปี (เชิดเกียรติ อนุสรณ์พัฒน์, สัมภาษณ์, 29 ธันวาคม 2549)

4. แข่งเรือยาว (Long Boat Regatta) การแข่งเรือยาวประเพณี เรือยาวนานาชาติ เป็นการแข่งเรือเพื่อกระชับมิตรและเพื่อความสนุกสนานของประชาชนในท้องถิ่นและชาวบ้านจังหวัด ใกล้เคียง จะจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ราวๆเดือนตุลาคม บริเวณวัดกษัตริยาธิราชวรวิหาร

5. งานลอยกระทงตามประทีป (Loi Krathong with light) จัดเป็นประจำทุกปีในเดือน พฤศจิกายน ภายในบริเวณศูนย์ศิลปาชีพบางไทร อำเภอบางไทร มีการประกวดนางนพมาศ ประกวดขบวนแห่ ประกวดกระทง ประกวดโคมแขวน การแสดงละเล่นพื้นบ้าน และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพบางไทร

ส่วนงานประเพณีลอยกระทงในเขตเมืองโบราณพระนครศรีอยุธยาจัดโดยเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ในปัจจุบันนี้ได้ถูกจัดเข้าไปอยู่ในปฏิทินการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยแล้ว โดยจะมีการจัดงานในรอบ 4 มุมเมืองพระนครศรีอยุธยาจะมีการจัดขบวนแห่อย่าง ยิ่งใหญ่ มีการโชว์การแสดง ออกร้านแสดงสินค้าพื้นเมือง สถานที่ทั้ง 4 แห่ง ได้แก่ เริงสะพานปรีดี-ธำรง ป้อมเพชร หน้าพระราชวังจันทร์เกษม และตลาดหัวแหลมรอบๆองค์เจดีย์ศรีสุริโยทัย และในคืนเดียวกันเวลา 24.00น จะมีพิธีอาบน้ำเพ็ญ ซึ่งถือเป็นพิธีเก่าแก่ดั้งเดิมของประเพณีลอยกระทงอยุธยา โดยจะมีพระสงฆ์ 9 รูป สวดมนต์ให้ศีลให้พร และรดน้ำมนต์แก่ประชาชนที่มาร่วมพิธี เพื่อความเป็นสิริมงคล (เชิดเกียรติ อนุสรณ์พัฒน์, สัมภาษณ์, 29 ธันวาคม 2549)

6. งานลอยกระทงและแข่งเรือยาว ประเพณีศูนย์ศิลปาชีพบางไทร (Loi Krathong and Long Boat Regatta at The Royal Folk Arts & Crafts Center at Bang Sai) กิจกรรมนี้จะรวมทั้ง การประกวดนางนพมาศ การประกวดกระทง ประกวด โคมแขวน ไปจนถึงการแข่งขันเรือยาวประเพณี เรือยาวนานาชาติ และสินค้าของศูนย์ฯ ในราคาถูก จะจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีช่วงเดือนพฤศจิกายน

7. ประเพณีทิ้งกระจาด (Chinese Gift- Throwing Spree) เทศกาลนี้เป็นประเพณีของชาวจีน ถือว่าเป็นการทำบุญให้ทานแก่ญาติพี่น้องเพื่อนฝูง ผู้คนนับพันๆคนจะมาร่วมงานนี้ ถือเป็นงานที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของชุมชนชาวจีนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา งานนี้จะจัดขึ้นทุกปีช่วงเดือนกันยายนที่ วัดพนัญเชิง (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2543. กิน เที้ยว พัก จ. พระนครศรีอยุธยา, 2549) งานทิ้งกระจาดวัดพนัญเชิงจัดได้ใหญ่โตกว่างานทิ้งกระจาดของชุมชนชาวจีนแห่งอื่นๆในประเทศไทย เห็นได้จากหอทิ้งกระจาดที่สร้างเป็นอาคารก่ออิฐถือปูนอย่างถาวร สูงเด่นกลางลานคอนกรีตโล่ง รวมทั้งหุ่นขมบาลที่มีความสูงกว่า 10 เมตร และที่สำคัญคือผู้คนมากมายที่มาร่วมงานเป็นหมื่นทั้งที่ตั้งใจมาแข่งทานจากการทิ้งกระจาดและที่มานมัสการหลวงพ่อดโตวัดพนัญเชิงที่อยู่ในโบสถ์นี้ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2542: 183)

8. การแห่เทียนพรรษาทางน้ำ จัดโดยความร่วมมือของเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จะมีขบวนเรือแห่เทียนทั้งสิ้น 50 กว่าลำ ซึ่งในปัจจุบันนี้ได้รับความสนใจจากชาวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้เกียรติมาร่วมพิธีเป็นอย่างมาก (เชิดเกียรติ อนุสรณ์พัฒน์, สัมภาษณ์, 29 ธันวาคม 2549)

4.1.4 ธุรกิจการผลิตและบริการที่เกิดขึ้นเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

อันเนื่องจากทุนวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของสินค้าหรือเศรษฐกิจภาคบริการ (Service Capital) ที่ขยายตัวมากขึ้นจนอาจมองเป็นแนวโน้มได้ว่าทุนบริการที่อาศัย วัฒนธรรม-อารมณ์-ความรู้สึกนึกคิด-รสนิยม ของผู้คนต่าง ๆ มาแปรรูปให้กลายเป็นสินค้านั้นกำลังจะกลายเป็นที่นิยมต่อไปในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งการเติบโตของอุตสาหกรรมสินค้าวัฒนธรรม (Cultural Products) ที่กำลังจะกล่าวถึงต่อไปนั้นจัดว่าเป็นสินค้าที่มีวัฒนธรรมฝังตัวอยู่ก่อให้เกิดความแตกต่างของสินค้า (Product Differentiation) จัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของทุนวัฒนธรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. เครื่องประดับมุก เช่น โคม ตะลุ่ม ถาด มีการผลิตที่ตำบลท่าวาสุกรี ตำบลไผ่ลิง ในบริเวณรอบเกาะเมือง ทำส่งขายทั้งภายในบริเวณจังหวัดและขายส่งไปยังร้านขายเครื่องสังฆภัณฑ์ ย่านเสาชิงช้า กรุงเทพฯ

2. ตุ๊กตาชาวบ้าน เป็นตุ๊กตาที่ปั้นจากดินเหนียวทั้งเป็นตัวเดี่ยวๆ และเป็นชุด สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบทในแง่มุมต่างๆ มีทั้งชุดชาวนา เด็กเลี้ยงควาย คนเล่นหมากรุก

คาแป๊ะชายก้วยเตี่ยวเรือ ฯลฯ มีผู้ที่ปั่นขายอย่างเป็นอาชีพคือครอบครัวของคุณ สุดใจ เจริญสุข ซึ่งมีบ้านอยู่ตรงเชิงสะพานปรีดีธำรง

3. ปลาตะเพียนใบลาน เป็นงานหัตถศิลป์ฝีมือชาวมุสลิมในท้องที่ท่าวาสกรี บ้านหัวแหลม ซึ่งเป็นแหล่งปลาตะเพียนใบลานที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ในสมัยก่อนปลาตะเพียนเป็นสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์ เพราะปลาตะเพียน โตเต็มที่ที่กินได้ร่อยเป็นช่วงที่ข้าวตกรวงพร้อมเก็บเกี่ยวพอดีเรียกว่าเป็นช่วง “ข้าวใหม่ปลามัน” ดังนั้นจึงมีผู้นิยมผูกปลาตะเพียนใบลานเหนือเปลนอนเด็กอ่อนให้เด็กดูเล่น และถือเป็นสิ่งสิริมงคลสำหรับเด็ก

4. โรตีสายไหม เป็นสินค้าสำคัญของชาวมุสลิม มีแหล่งจำหน่ายบริเวณทางด้านหน้าและด้านข้างของโรงพยาบาลประจำจังหวัดอุรุษยา และริมถนนอุ่ทอง เป็นอาหารพื้นเมืองที่ได้รับความนิยมมากจากนักท่องเที่ยวและผู้เดินทางสัญจรผ่านไปมาทางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถจัดว่าจังหวัดนี้มีโรตีสายไหมที่ร่อยที่สุดในประเทศ (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2543. 1 ในอยุธยา, 2546. กิน เที้ยว พัก จ.พระนครศรีอยุธยา, 2549)

5. จักรยานให้เช่า ในทุกๆเกสต์เฮาส์ในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาจะมีสินค้าพ่วงร่วมอีกอย่างหนึ่งคือ ธุรกิจให้เช่าจักรยาน เพราะการขี่จักรยานรอบเมืองโบราณและรอบๆเกาะเมืองอยุธยา เป็นกิจกรรมที่มีชื่อเสียงโด่งดังมากในหมู่นักท่องเที่ยวชาวยุโรปและนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น เพราะเนื่องการขี่จักรยานชมรอบเกาะเมืองนั้นทำให้นักท่องเที่ยวสามารถแวะพักสถานที่ท่องเที่ยวได้ครบทุกจุด อันเนื่องมาจากว่าโบราณสถานในอยุธยานั้นมีมากมายและมีอยู่ทุกที่ การจะเข้าถึงแต่ละที่ได้นั้นจำเป็นต้องใช้พาหนะที่มีความคล่องตัวและสะดวกรวดเร็ว ทำให้จักรยานเป็นธุรกิจที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้ความสนใจมากที่สุด

6. การนั่งสามล้อชมเมือง อาชีพปั่นจักรยานสามล้อเป็นอาชีพที่บ่งบอกได้ถึงวิถีชีวิตพื้นเมืองของชาวอยุธยาได้ดีมาก และปัจจุบันอาชีพนี้กำลังจะเลือนหายไปจากสังคมพระนครศรีอยุธยาเพราะว่าเป็นอาชีพที่ได้ค่าตอบแทนน้อย และมีคนใช้บริการลดลงไปเรื่อยๆ อาจจะมาจากสาเหตุที่ว่า ในสังคมปัจจุบันที่เร่งรีบนั้น รถเครื่อง รถสองแถว มอเตอร์ไซค์รับจ้าง ฯลฯ ได้เข้ามามีบทบาทแทนรถสามล้อที่ค่อนข้างช้าและจุกจิกได้น้อย แต่อย่างไรก็ตามวิถีการขี่สามล้อนี้เป็นที่นิยมชื่นชอบอย่างมากในหมู่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ แต่ก่อนนี้นักท่องเที่ยวที่มาอยุธยามักจะต้องการหาทางใช้บริการรถสามล้อด้วยตนเอง แต่ปัจจุบันนี้ได้มีเจ้าของเกสต์เฮาส์ หรือเจ้าของบริษัทนำเที่ยวได้จัดบริการสามล้อนำเที่ยว โดยประสานงานกับกลุ่มผู้ขี่สามล้อในตลาดเจ้าพรหม จัดบริการนั่งรถสามล้อเที่ยวรอบเมือง ชมเกาะเมืองตอนกลางคืน โดยให้สามล้อประดับตกแต่งรถด้วยหลอดไฟให้สวยงามน่านั่ง ซึ่งเป็นการช่วยสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่นของคนพื้นเมือง พร้อมทั้งช่วยอนุรักษ์ให้อาชีพการขี่สามล้อยังคงอยู่ในสังคมไทย (อัญชลี วิรัชจินดา, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2549)

4.1.5 อื่นๆ

1. ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จัดขึ้นตามโครงการที่นักวิชาการไทยและนักวิชาการญี่ปุ่นได้ปรับขยายมาจากข้อเสนอเดิมของสมาคมไทย-ญี่ปุ่น และจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่เคยเสนอปรับปรุงบริเวณที่เคยเป็นหมู่บ้านญี่ปุ่นมาเสนอให้จัดตั้งเป็นศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยาซึ่งจะทำหน้าที่เป็นสถาบันวิจัยและพิพิธภัณฑ์สถานเกี่ยวกับราชอาณาจักรอยุธยา เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติในพระบรมราชวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 60 พรรษา และเพื่อเป็นที่ระลึกในโอกาสที่มีมิตรภาพระหว่างประเทศญี่ปุ่นกับราชอาณาจักรไทยได้สถาปณีนานมาครบ 100 ปี

ในพิพิธภัณฑ์มีผังจำลองเมืองกรุงเก่า และที่แตกต่างไปจากพิพิธภัณฑ์อื่นในประเทศคือการที่พยายามสร้างชีวิต สังคม วัฒนธรรมในอดีตให้กลับขึ้นมาใหม่ด้วยข้อมูลการวิจัย (Researched based Reconstruction) โดยนำเทคโนโลยีของการจัดพิพิธภัณฑ์สมัยใหม่มาจัดแสดงนิทรรศการทำให้ผู้ชมเข้าใจวิถีชีวิตในอดีตได้ง่าย ทั้งนี้นิทรรศการทุกอย่างที่นำมาแสดงในศูนย์ศึกษาฯ ได้รับการตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียด จากคณะอนุกรรมการด้านวิชาการของคณะกรรมการอำนาจมาแล้ว

2. พิพิธภัณฑ์แห่งชาติเจ้าสามพระยา เป็นพิพิธภัณฑ์ที่สร้างขึ้นด้วยเงินที่ประชาชนเข้าพระจากกรุซึ่งขุดได้จากกรุวัดราชบูรณะที่สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 (พระเจ้าสามพระยา) สร้างขึ้น จึงให้ชื่อว่า “สามพระยา”

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา เป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งแรกในประเทศไทยที่มีรูปแบบการจัดแสดงแผนใหม่คือนำโบราณวัตถุมาจัดแสดง ไม่มากจนแน่นและได้นำหลักการใช้แสงสีมาให้การเสนอให้ดูน่าสนใจ สิ่งสำคัญในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ได้แก่

- พระพุทธรูปประทับนั่งห้อยบาท เป็นพระพุทธรูปสมัยทวารวดีที่เคยประดิษฐานในซุ้มพระสถูปโบราณวัดพระเมรุ จังหวัดนครปฐม ซึ่งกรมศิลปากรได้พยายามติดตามชิ้นส่วนต่างๆขององค์พระที่กระจัดกระจายไปอยู่ในที่ต่างๆมาประกอบขึ้นเป็นองค์ได้อย่างสมบูรณ์ นับเป็นพระพุทธรูปที่มีค่ามากองค์หนึ่งเพราะในโลกมีเพียง 6 องค์เท่านั้น

- เศียรพระพุทธรูปสัมฤทธิ์สมัยอู่ทอง มีขนาดใหญ่มาก ได้จากวัดธรรมิกราชแสดงถึงความเก่าแก่ของวัดและมีมือการหล่อวัตถุขนาดใหญ่ในสมัยโบราณ

นอกจากนี้ยังมีโบราณวัตถุ ที่ขุดพบอีกมากมาย โดยเฉพาะที่ได้จากกรุวัดราชบูรณะรวบรวมไว้ในห้องมหรรมณัณฑ์ มีเครื่องราชูปโภคทองคำทองกรพาทูร์ตัน ทัพทรวง เครื่องประดับเศียรสำหรับชายและหญิง พระแสงดาบฝักทองคำประดับพลอยสีต่างๆ เป็นต้น ซึ่งแสดงความรุ่งเรืองของกรุงศรีอยุธยาในอดีตไว้ให้ศึกษา

3. **คุ้มขุนแผน** เป็นตัวอย่างของหมู่เรือนไทยภาคกลาง ในรูปแบบเรือนคหบดีไทยสมัยโบราณ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2437 และได้รับการปรับปรุงตกแต่งใหม่เมื่อ พ.ศ. 2483 บริเวณที่ตั้งคุ้มขุนแผนเคยเป็นคูนครบาลสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งเชื่อกันว่าขุนแผนเคยต้องโทษอยู่ในคุกแห่งนี้

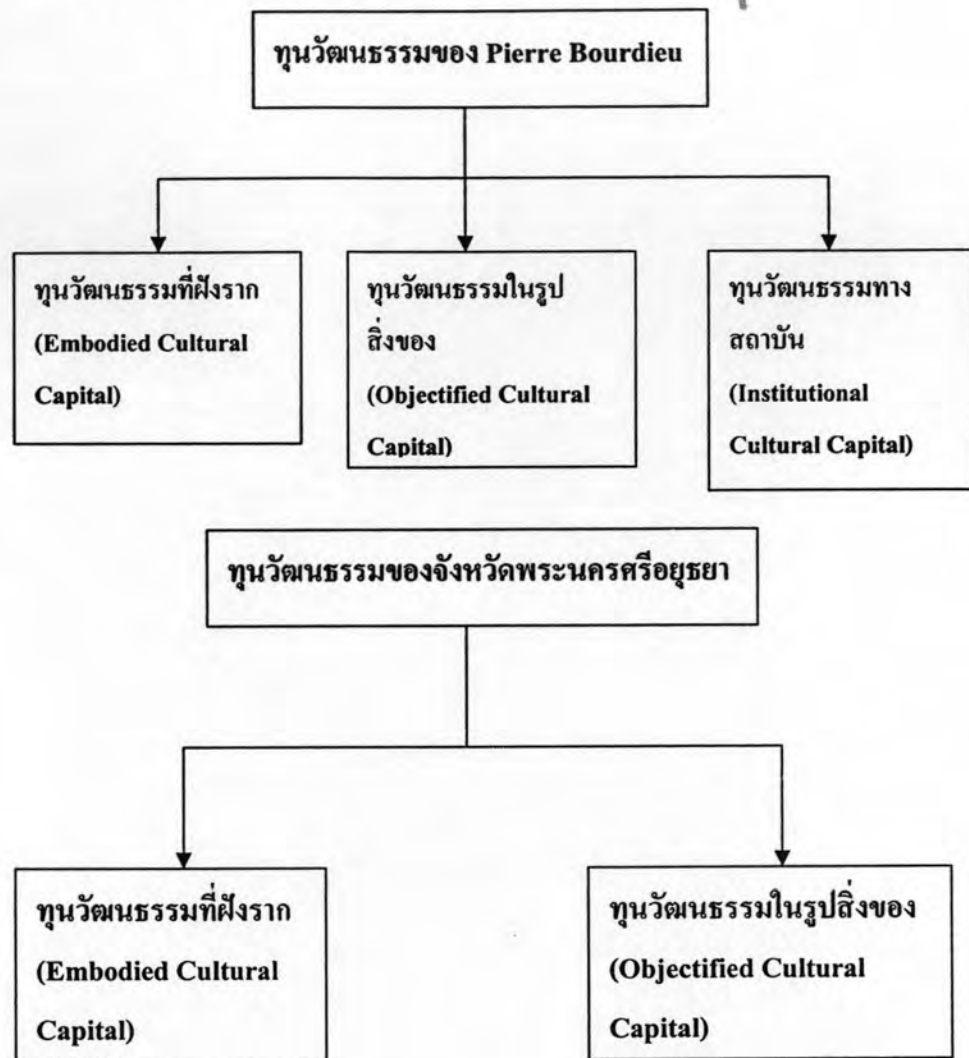
4. **พิพิธภัณฑสถานเรือไทย** ตั้งอยู่ที่ถนนบางเขิน อาจารย์ไพฑูริย์ ขาวมาลา เป็นชาวกรุงเทพฯ ที่ผูกพันกับเรือไทยมาตลอดชีวิตจึงคิดที่จะอนุรักษ์สิ่งที่ท่านรักและหวังจะให้เยาวชนได้เล็งเห็นถึงภูมิปัญญาของชาวบ้าน โดยจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานเรือไทยขึ้นที่บ้านของท่านเพื่อรวบรวมผลงานเรือจำลองที่ได้สร้างสรรค์ด้วยความรัก

5. **หมู่บ้านโปรตุเกส** ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ชาวเมืองโปรตุเกสเป็นชาวยุโรปชาติแรกที่เข้ามาติดต่อค้าขายกับกรุงศรีอยุธยามาเป็นจุดเจริญสัมพันธไมตรีกับสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 โดยมีชาวโปรตุเกสเข้ามาค้าขายและทหารอาสาในกองทัพกรุงศรีอยุธยาและสร้างโบสถ์เพื่อเผยแพร่ศาสนาและเป็นศูนย์กลางของชุมชน โดยปัจจุบันนี้ยังมีร่องรอยสิ่งก่อสร้างปรากฏให้เห็นคือ โบราณสถานซานเปโตรหรือโบสถ์ในคณะโดมินิกัน มีการขุดพบโบราณวัตถุที่สำคัญได้แก่ โครงกระดูกมนุษย์ กิ่งงาช้าง เหยี่ยวงาช้างและเครื่องประกอบพิธีทางศาสนา

6. **หมู่บ้านญี่ปุ่น** ในสมัยกรุงศรีอยุธยาขณะนั้นมีชาวต่างประเทศเข้ามาค้าขายเป็นจำนวนมาก หัวหน้าชาวญี่ปุ่นในขณะนั้นคือ นากามาซา ยามาดา เป็นผู้มีอำนาจและเป็นที่โปรดปรานของพระเจ้าทรงธรรมได้รับแต่งตั้งเป็นออกญาเสนาภิมุข รับราชการจนถึงชีวิต ปัจจุบันสมาคมไทย-ญี่ปุ่น ได้จารึกเรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมาของหมู่บ้านญี่ปุ่นในสมัยกรุงศรีอยุธยามาตั้งไว้ภายในหมู่บ้านและปรับปรุงบริเวณหมู่บ้านให้เป็นอาคารผนวกของศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา จัดแสดงเรื่องความสัมพันธ์ของอยุธยากับต่างประเทศ (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2543)

ทุนวัฒนธรรมที่กล่าวมาข้างต้นมีความสำคัญมากในหลากหลายมิติของชีวิตและสังคม เพราะทุนวัฒนธรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้แก่สิ่งที่หมายถึงความเป็นไทยและจัดได้ว่าเป็นมรดกของไทย เพราะต่างมีการรับรู้ถ่ายทอดต่อกันมาพร้อมทั้งเป็นทรัพย์สินที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีต และในทางเศรษฐศาสตร์ทุนวัฒนธรรมยังก่อให้เกิดอรรถประโยชน์ต่อสังคมและปัจเจกชน อย่างไรก็ตามทุนวัฒนธรรมที่กล่าวมาข้างต้นก็อาจเปลี่ยนแปลงตามแต่สิ่งแวดล้อมของแต่ละยุคสมัยนั้นๆ

แผนภาพที่ 4.1 ทฤษฎีวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากแนวคิดของ Pierre Bourdieu ที่แบ่งทุนวัฒนธรรมออกเป็น 3 ประเภท อันได้แก่ ทุนวัฒนธรรมที่ฝังราก (Embodied Cultural Capital) ทุนวัฒนธรรมในรูปสิ่งของ (Objectified Cultural Capital) และทุนวัฒนธรรมทางสถาบัน (Institutional Cultural Capital) สามารถวิเคราะห์ได้ว่าทุนวัฒนธรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้นถูกจัดอยู่ใน 2 ประเภท คือทุนวัฒนธรรมประเภทฝังรากกับ ทุนวัฒนธรรมในรูปสิ่งของ

ทุนวัฒนธรรมที่ฝังรากของพระนครศรีอยุธยาได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ พระราชวัง โบราณ รวมไปถึงวิถีชีวิตชาวบ้านและเทศกาลงานประเพณีที่สำคัญของจังหวัด อันเนื่องมาจากว่าทุนวัฒนธรรมของพระนครศรีอยุธยาที่กล่าวมานั้นเป็นความสามารถในการสร้างขึ้นมาและบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของบุคคลเฉพาะกลุ่ม ทั้งยังเป็นเหมือนสัญลักษณ์ที่แสดงออกได้ถึงประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ ความเป็นมาของกลุ่ม วัฒนธรรมและอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม อีกทั้งยังเป็นตัวแทนของคุณค่าทางจิตใจของประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและประชาชนชาวไทยได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้

โบราณสถานและวิถีชีวิตชาวบ้านจนถึงเทศกาลงานประเพณีที่สำคัญของชาวบ้านอยุธยาไม่สามารถนำไปขายหรือโอนกรรมสิทธิ์ให้ใครคนใดคนหนึ่งได้อย่างเต็มที่ แต่ทุนวัฒนธรรมนี้มีมูลค่าแลกเปลี่ยน (Exchange Value) ตามแต่ละบุคคลหรือตามแต่ละสังคมจะกำหนด ขึ้นอยู่กับความชอบรสนิยมและความเชื่อส่วนบุคคล เพราะในบุคคลบางกลุ่ม โบราณสถานของอยุธยาเป็นแค่เศษปรักหักพังทั่วไปที่ไม่ได้มีอะไรพิเศษมากไปกว่าของเก่าที่พังเสียหายแล้ว แต่กับคนบางกลุ่ม โบราณสถานของอยุธยาคือศูนย์รวมประวัติศาสตร์และร่องรอยของอดีตอันเจริญรุ่งเรือง ที่ควรศึกษาและดูแลอนุรักษ์ให้เป็นสมบัติของชาติต่อไป นอกจากนี้คุณสมบัติของทุนวัฒนธรรมที่ฝังรากของพระนครศรีอยุธยาคือ ไม่สามารถโอนถ่ายได้ทันที ต้องใช้เวลาในการส่งผ่านต่อจากรุ่นสู่รุ่น อันจะสังเกตได้จากงานประเพณีของพระนครศรีอยุธยา เป็นเทศกาลงานประเพณีที่เก่าแก่ดั้งเดิม บางประเพณี เช่น ลอยกระทง หรือแห่เทียนพรรษาทางน้ำ ถูกจัดขึ้นมาเป็นเวลาหลายร้อยปีแล้ว กว่าจะถ่ายทอดมาจนถึงวันนี้ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้และไม่สามารถโอนถ่ายสู่กันได้อย่างฉับพลัน

ทุนวัฒนธรรมอีกประเภทหนึ่งของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้แก่ ทุนวัฒนธรรมในรูปแบบสิ่งของ ทุนวัฒนธรรมในรูปของสิ่งของจัดเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างหนึ่งที่สร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านและชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นอย่างมาก อาทิเช่น เครื่องประดับมุก ปลายตะเพียนโบราณ ตุ๊กตาชาวบ้าน หรือของชำร่วยพวกกระเป๋าสานหรือกระเป๋าถักรูปช้าง เป็นต้น สินค้าเหล่านี้เป็นสินค้าประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีวัฒนธรรมของชาวอยุธยาฝังอยู่ในตัวสินค้า และยังสามารถใช้แสดงความเป็นตัวตนของท้องถิ่น นอกจากนั้นสินค้าที่กล่าวมาจัดเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่สามารถขายทอดในตลาดได้ตามค่าตอบแทนแลกเปลี่ยนที่ตลาดกำหนดไว้

4.2 การปรับตัวเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ในปัจจุบันอยุธยามีสภาพเป็นทั้งเมืองอุตสาหกรรม เมืองแห่งประวัติศาสตร์ และเมืองแห่งการท่องเที่ยวสำคัญที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เพราะในปี พ.ศ. 2530 กรมศิลปากรได้ประกาศให้อยุธยาเป็นนครประวัติศาสตร์ และในปี พ.ศ. 2534 อยุธยาได้รับการยกย่องให้เป็นมรดกโลกจากองค์การยูเนสโก ดังนั้นในปัจจุบันอยุธยาได้รับการพัฒนา ให้มีถนนขนาดใหญ่ สะพานเพิ่มขึ้นหลายสายที่ติดต่อเชื่อมโยงกรุงเทพมหานครได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และรัฐบาลยังให้ความสำคัญ มุ่งหวังที่จะให้อยุธยาเป็นเมืองที่จะรับนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก เป็นเมืองแห่งที่อยู่อาศัย เป็นเมืองอุตสาหกรรม จึงได้พัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งทางรถไฟให้เป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็วและปลอดภัย

นอกจากนั้นเจ้าของกิจการ โรงแรมและร้านค้าทั่วไปจำเป็นต้องมีการจัดการรักษาสภาพแวดล้อมอย่างเคร่งครัด ไม่ทิ้งขยะมูลฝอย น้ำเสีย ของเน่าเสีย เศษอาหาร ลงในแม่น้ำลำคลอง (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2542:18. เชิดเกียรติ อนุสนธิ์พัฒน์, สัมภาษณ์, 29 ธันวาคม 2549)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นผลรวมมาจากคุณค่าทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษที่ได้สร้างเอาไว้ให้ โดยมีการสืบทอด อนุรักษ์และพัฒนาขึ้น พร้อมทั้งมีการปรับใช้ เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เพราะฉะนั้นที่เห็นได้ในปัจจุบันนี้คือคุณค่าและอิทธิพลในการสื่อความหมายของอดีตกาลอันเคยรุ่งเรืองมาแต่ในอดีต ที่เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทั้งชุมชนและประชาชนท้องถิ่น และในสภาวะการณ์เหล่านี้การประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพการผลิตและบริการทางการท่องเที่ยว ในฐานะคุณค่าที่เป็นกระเจงเงาะสะท้อนวัฒนธรรมและอดีตกาลอันรุ่งเรืองให้ความบันเทิงและให้ความอึดใจแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นการสร้างภูมิใจแก่ประชาชนชาวไทยที่ได้แสดงถึงประวัติศาสตร์อันยิ่งใหญ่ที่บรรพบุรุษของตนเองมีความสามารถจนได้รับการยกย่องจากสังคมนานาชาติ

อันที่จริงเอกลักษณ์ของกิจกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีวัฒนธรรมเป็นจุดขายที่มีศักยภาพสูงมากและได้รับการยอมรับในวงกว้าง แต่กล่าวได้ว่าคุณค่าทางจิตใจของชาวบ้านท้องถิ่นเองยังเป็นที่จำเป็นต้องปลูกฝังให้ตระหนักถึงความสำคัญของประวัติศาสตร์ของชนชาติของตนเอง เพื่อที่จะให้ชุมชนร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการถ่ายทอดเอกลักษณ์ความเป็นไทยสู่ลูกหลานต่อไป ความมีสำนึกร่วมกันในประวัติศาสตร์ของชุมชนนั้นเปรียบเสมือนเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนากระดับสภาพจิตใจและสภาพสังคมของชาวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพราะสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ทุกๆอย่างล้วนเกี่ยวข้องกัน ถ้าความสัมพันธ์ในชุมชนและธุรกิจการท่องเที่ยวมีความเกี่ยวข้องกันสามารถเชื่อมโยงให้เกิดความเป็นปึกแผ่นได้ในทางบวกย่อมส่งผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจหรือแม้แต่กิจกรรมของสังคมมีความมั่นคงและพร้อมที่จะพัฒนาต่อไปได้ในอนาคต กิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้นมีของทุนวัฒนธรรมอยู่ในฐานะที่เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งเพื่อเสริมสร้างอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว พร้อมทั้งสนับสนุนความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกันเอง โดยใช้วัฒนธรรมมาเป็นตัวเชื่อมโยงและกระตุ้นให้เกิดภาวะสำนึกร่วมกันในการอนุรักษ์ พัฒนาปรับปรุง องค์ประกอบในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อันได้แก่ผู้ดูแลวัฒนธรรมเหล่านั้น นักท่องเที่ยว นักธุรกิจภาคเอกชน ภาครัฐ และวัตถุสิ่งของทั้งหลายที่เป็นส่วนร่วมในงานนั้นๆ

นอกจากนั้นการดูแลสวัสดิภาพของนักท่องเที่ยวประกอบกับการเพิ่มพูนทักษะของผู้ประกอบกิจกรรมนำเที่ยว เป็นสิ่งสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพของธุรกิจการท่องเที่ยวของพระนครศรีอยุธยาให้เกิดประโยชน์ในระยะยาว (อัญชลี วิรัชจินดา, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2549)

การปรับตัวของการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอันดับแรกควรจะเริ่มต้นจากส่วนกลางเสียก่อน เพราะจุดอ่อนของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพระนครศรีอยุธยามาจากความไม่พร้อมและไม่เหมาะสมในการดูแลและเปิดใช้แหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากว่าโบราณสถานหลายๆแห่งในเกาะเมืองไม่ได้รับการทำนุบำรุงมาเป็นเวลาหลายร้อยปี แต่เมื่อประกาศเป็นมรดกโลกทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น แต่สถานที่ท่องเที่ยวเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นวัดหรือโบราณสถาน

แห่งอื่นกลับไม่เคยได้รับการปรับปรุงดูแลมาก่อนเลยและเมื่อมีนักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมมากๆ ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นชำรุด ทรุคโทรม และก่อให้เกิดความเสียหายต่อแหล่งท่องเที่ยวจนไม่สามารถจะแก้ไขได้ เพราะวัดเหล่านั้นเก่าและโบราณมาก ทำให้การปรับปรุงทำได้ยากมาก และยิ่งถ้าเสียหายไปแล้ว การจะกู้คืนกลับมาให้ได้เหมือนเดิมจะเป็นไปได้ยาก ดังนั้นควรจะบูรณะ ทำนุบำรุงแหล่งท่องเที่ยวโบราณเหล่านั้นให้มั่นคงแข็งแรงเสียก่อน พร้อมทั้งจะรองรับนักท่องเที่ยวได้แล้วจึงค่อยเปิดบริการเป็นแหล่งท่องเที่ยวในภายหลัง อย่างไรก็ตามวิธีที่เหล่านี้อยู่นอกเหนือการดูแลของเทศบาลส่วนท้องถิ่นเพราะอำนาจเหล่านี้อยู่ในความรับผิดชอบและการตัดสินใจของกรมศิลปากรเท่านั้นจึงทำให้การทำนุบำรุงโบราณสถานและสถานที่ท่องเที่ยวก่อนและระหว่างการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทำได้ยากยิ่ง

ส่วนท้องถิ่นเองตระหนักว่าจังหวัดเองมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพคับแก้วอยู่แล้ว แค่เพียงจัดระเบียบของสภาพแวดล้อมและยกระดับศักยภาพของบุคลากรเดิมที่มีอยู่ให้ทำหน้าที่ได้ดีมากยิ่งขึ้นก็จะช่วยให้การรับมือกับความหลากหลายของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- การรักษาดูแลความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวให้สวยงามและน่าเยี่ยมชมอยู่เสมอรวมทั้งจัดระเบียบของแหล่งท่องเที่ยวและร้านค้าขายของต่างๆ ให้อยู่อย่างเป็นระเบียบ ไม่บดบังสถานที่ท่องเที่ยวและไม่ตั้งร้านขายของที่ระลึกหรือร้านค้าอื่นๆ ที่ไม่เหมาะสมในวัด หรือโบราณสถานจนทำให้เสียคุณค่าของความเป็นเมืองโบราณ เหมือนกับที่พระราชวังต้องห้ามในเมืองปักกิ่งประเทศจีน ที่อนุญาตให้ร้านค้าแฟลสเตอร์บักส์เข้าไปดำเนินกิจการในวังจนทำให้ภาพลักษณ์วังโบราณเสียหายเป็นอย่างมาก นอกจากนั้นองค์ประกอบสำคัญของการก้าวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพอย่างยั่งยืนในอนาคตคือการอำนวยความสะดวกด้านสุขาอย่างพอเพียงและรักษาความสะอาดของสุขาที่มีอยู่ เพราะสุขาคือเครื่องหมายอย่างหนึ่งในการบ่งบอกถึงความมีมาตรฐานของการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว

- ภาครัฐร่วมมือกับหอการค้าจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จัดโครงการจัดอบรมไกด์ท้องถิ่น (Local guide) เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะทุกๆ ด้านที่จำเป็นต่ออาชีพมัคคุเทศก์ เพื่อให้ผู้ได้รับการอบรมสามารถให้อำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ พร้อมทั้งให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวภายในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- โครงการตำรวจท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ตำรวจได้จัดกองกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจทางน้ำคอยดูแลให้ความปลอดภัย มีทั้งเรือเร็วคอยตรวจตราทางน้ำและพวกอาสาสมัครจับสฎีเตอร์ลาดตระเวน

- สายตรวจจักรยาน คอยขี่จักรยานรอบๆเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาดูแลนักท่องเที่ยวอำนวยความสะดวกและตรวจตราความเรียบร้อยต่างๆ

ทั้งโครงการสำรวจท่องเที่ยวและสายตรวจจักรยานเป็นส่วนหนึ่งในการรักษาความมั่นใจของนักท่องเที่ยวที่จะสามารถกระตุ้นการเติบโตของพระนครศรีอยุธยาได้ในระยะยาว เพราะถ้าภาครัฐและภาคเอกชนสามารถเรียกความมั่นใจในการดูแลรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวได้แล้ว บ่อมส่งผลดีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างสดใสต่อไปในอนาคต

- ป้ายบอกทางและป้ายบอกสถานที่ท่องเที่ยว การปรับปรุงป้ายบอกทางและป้ายบอกตำแหน่งของสถานที่ท่องเที่ยวในจุดต่างๆแต่ละจุดที่สำคัญ พร้อมทั้งแนะนำและอธิบายรายละเอียดของสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ และวิธีการเดินทางไปถึงจุดหมาย เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และคาดว่าจะเพิ่มเติมภาษาที่ 3 คือภาษาญี่ปุ่นเพิ่มมาด้วยเพราะนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นที่มาจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีจำนวนมากขึ้นทุกปี

- สถานที่ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นในทุกๆปี จำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจะมีแหล่งข้อมูลคอยอำนวยความสะดวกเพิ่มเติมให้แก่นักท่องเที่ยว เพราะทุกวันนี้นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนมากยังคงพึ่งหนังสือนำเที่ยวคอยนำทาง ทั้งสถานที่ท่องเที่ยว ทั้งที่พัก และที่รับประทานอาหาร ซึ่งข้อเสียของหนังสือนำเที่ยวจะละเอียดละออเล็กน้อยที่จะมีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยๆตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ดังนั้นการตั้งศูนย์ให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว โดยการจัดตั้งขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จะเป็นสิ่งที่ช่วยแนะนำให้รายละเอียดได้ดีกว่าหนังสือนำเที่ยว พร้อมทั้งยังสามารถเพิ่มเติมข้อมูลที่เป็นข้อมูลเชิงลึกจากประชาชนท้องถิ่นได้ดีกว่าคู่มือนำเที่ยวด้วยตนเอง (เจ็ดเกียรติ อนุสนธิ์พัฒน์, สัมภาษณ์, 29 ธันวาคม 2549. อัญชลี วิรัชจินดา, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2549)

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพร้อมทั้งการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือของทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จนถึงปัจจุบันได้จัดตั้งศูนย์บริการท่องเที่ยวและกีฬาประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยาขึ้นมาเพื่อร่วมมือกับส่วนท้องถิ่นพัฒนากิจกรรมด้านการท่องเที่ยวและประสานงานด้านการกีฬา โดยที่ด้านการท่องเที่ยวขึ้นกิจกรรมแรกคือ การสร้างห้องน้ำตามสถานที่ท่องเที่ยวให้เพียงพอและสะอาดเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นในหนึ่งปีไม่ต่ำกว่า 3 แห่ง

อีกโครงการหนึ่งคือการเปิดสถานที่ท่องเที่ยวช่วงเวลากลางคืน เนื่องมาจากว่านักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศบางกลุ่มไม่นิยมมาค้างคืนที่อยุธยาเพราะตอนกลางคืนในเกาะเมืองอยุธยาสถานที่ท่องเที่ยวมีค่อนข้างน้อยและส่วนใหญ่คือพระราชวังหรือวัดโบราณทำให้ตลาดนักท่องเที่ยวที่มาค้างคืนมีค่อนข้างน้อย ดังนั้นในปัจจุบันจึงได้มีนโยบายเปิดแหล่งท่องเที่ยวตอนกลางคืนขึ้นมาเพื่อเพิ่มความน่าสนใจและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาค้างคืนมากขึ้น คือ “ศูนย์อยุธยาศึกษา” ตั้งอยู่ใกล้กับมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โดยรับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลจังหวัด โดยในอนาคตจะทำเป็น การแสดงช่วงกลางคืน (Night Show) เหมือนเมืองท่องเที่ยว

อื่นๆ ให้สถานที่ท่องเที่ยวตอนกลางคืนนี้เป็นโครงการที่คอยสนับสนุนและกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวมาอนค้างคืนที่จังหวัดให้มากขึ้น โดยการแสดงที่จะจัดขึ้นนั้นคาดหวังจะให้เป็นการแสดงที่หาดูได้ยาก เช่นอาจจะเป็นเพลงแห่เรือ หรือการแสดงวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคกลาง โดยมีโจทย์สำคัญที่ต้องแก้ให้ได้ว่า เราจะทำอะไรให้น่าสนใจและแตกต่างการแสดงที่มีอยู่แล้วในกรุงเทพมหานคร และนอกจากโชว์ตอนกลางคืนแล้วต่อไปจะเปิดแสดงจัดห้องนิทรรศการเพื่อให้นักท่องเที่ยวไม่ใช่แค่มาชมการแสดงแต่เพื่อได้รับความรู้จากนิทรรศการประวัติศาสตร์เพิ่มเติมไปด้วย (ฉิทยา อ่วมพิทยา, สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2549)

อาจกล่าวอย่างสรุปได้ว่า ทุนวัฒนธรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ภายใต้การสร้างมูลค่า (Value Creation) ให้แก่นักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการสร้างมูลค่าจากตัวนักท่องเที่ยวเอง หรือการสร้างมูลค่าจากสถาบันและ/หรือหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง นั้นสามารถวิเคราะห์ทางอ้อมได้ว่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยามี “ทุนทางสถาบัน” ที่คอยช่วยเหลือและผลักดัน “ทุนวัฒนธรรม” ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้เจริญเติบโตขึ้น อาทิเช่น องค์การยูเนสโก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และกรมศิลปากร เป็นต้น โดยที่กระบวนการสร้างมูลค่าของสถาบันเหล่านั้นเป็นไปในการทำงานเคียงกันกับ “กระบวนการเพิ่มมูลค่า” เริ่มตั้งแต่บทบาทหน้าที่ในการประกาศให้ชาวโลกรับรู้ว่าอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาคือ มรดกโลก (World Heritage) ถือเป็นจุดเริ่มต้นให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นที่รู้จักของนานาชาติ จนมาถึงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่มีบทบาทสูงมากในการนำพาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของพระนครศรีอยุธยาให้เจริญก้าวหน้าจนกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวหลักของนักท่องเที่ยวทั่วโลก จนมาถึงหน่วยงานราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และกรมศิลปากรที่ทำหน้าที่ดูแลรักษา ทำนุบำรุง เกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาอยู่ตลอดเวลาไม่เคยขาด วางแผนงาน ควบคุมดูแลการพัฒนาทุนวัฒนธรรมในพระนครศรีอยุธยาให้เข้มแข็ง หากขาดซึ่งหน่วยงานประจำจังหวัดแล้วก็เปรียบเสมือนการขาดแรงงานสำคัญในการดำเนินการทุกอย่างเพื่อพิทักษ์ รักษา ประคับประคองทุนวัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างมั่นคงและมีคุณภาพ จนถึงปัจจุบันนี้การดำเนินงานของจังหวัดได้เปลี่ยนแปลงอยุธยาจนกลายเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่น่าเยี่ยมชมมากที่สุดคิดอันดับโลก อาจกล่าวได้ว่าทุนทางสถาบันของประเทศไทยที่คอยทำการสนับสนุนทุนวัฒนธรรมในพระนครศรีอยุธยา คำนึงบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ได้อย่างสอดคล้องและมีทิศทางที่เหมาะสมกับทุนวัฒนธรรมในจังหวัด ถึงแม้ว่าจะมีข้อบกพร่องประปรายที่บุคคลบางกลุ่มไม่เห็นด้วยหรือไม่พอใจกับแนวนโยบายบางอย่างที่สถาบัน (หรือเรียกได้ว่าเป็นผู้สร้างมูลค่า) เป็นผู้กระทำ แต่นั่นคือธรรมชาติของนโยบายรัฐที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ครบถ้วนทุกกลุ่ม อย่างไรก็ตาม เชื่อได้ว่านโยบายรัฐเหล่านั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์แก่ประเทศชาติบ้านเมือง และทุนวัฒนธรรมในพระนครศรีอยุธยา แต่เหนือสิ่งอื่นใดที่ยังคงมีอยู่แล้วใน “ทุนวัฒนธรรม” ของสถานที่ท่องเที่ยวในอยุธยา คือ “คุณค่า” ที่มีอยู่ในตัวของมันเอง ที่สะท้อนออกมาซึ่งความเป็น “กรุงศรีอยุธยา ราชธานีเก่า และอุทยานประวัติศาสตร์” ความเป็นซึ่งเมืองหลวงเก่า ที่แม้ว่าโลกและสภาพแวดล้อมจะหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงไปมา เพราะพระนครศรีอยุธยามีปัจจัยการผลิตของ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอยู่แล้ว ซึ่งคุณค่าเหล่านี้ก่อให้เกิดก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจท้องถิ่น (Economic Value) มูลค่าเพิ่มทางจิตใจ และมูลค่าเพิ่มของการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ต่างได้รับประโยชน์จากการมาเยี่ยมชมเมืองโบราณพระนครศรีอยุธยา ให้ทั้งประโยชน์ทางความพึงพอใจ การได้รับความซาบซึ้งถึงควมมีคุณค่าของโบราณสถาน โบราณวัตถุ อันแสดงถึงความรุ่งเรืองแต่เก่าก่อนของอดีตราชธานีไทยแห่งนี้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่สามารถตีมูลค่าออกมาเป็นตัวเงิน หรือเขียนออกมาให้เป็นตัวเลขทางสถิติได้

นอกจากนั้นจะเห็นว่าจากวิสัยทัศน์จังหวัดพระนครศรีอยุธยาว่า “พระนครศรีอยุธยา เป็นนครแห่งการท่องเที่ยวมรดกโลกทางวัฒนธรรม แหล่งอาหารที่มีคุณภาพ เป็นศูนย์กลางทางการค้าการลงทุนและอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสะอาด เมืองน่าอยู่ ประชาชนอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน” จากประโยคที่ว่า พระนครศรีอยุธยาเป็นนครแห่งการท่องเที่ยว มรดกโลกทางวัฒนธรรม ได้แสดงให้เห็นว่าทางจังหวัดได้พยายามชูภาพความเป็นมรดกโลกของอยุธยาให้สิ่งนี้กระตุ้นการท่องเที่ยวภายในจังหวัด และจากผลการวิจัยทั้งหมดของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้พิสูจน์ออกมาแล้วว่า “ทุนวัฒนธรรม” ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สนับสนุนและส่งเสริม การดำเนินงานตามวิสัยทัศน์ของจังหวัดภายใต้ นโยบายที่รัฐบาลส่วนกลางกำหนดมาอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสามารถยึดถือกระบวนการปฏิบัติงานเหล่านี้ให้เป็นมาตรฐานเพื่อกำหนดทิศทางการทำงานในประเด็นเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของอยุธยาในอนาคตได้

มีคำถามเชิงอภิปรายบางประการที่น่าจะนำมาหาคำตอบต่อไป คือ 1) ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจและการจัดการรูปแบบใหม่กำลังก้าวไปสู่การเปิดกว้างในเรื่องการลงทุนจากต่างชาติ การรับนักท่องเที่ยวต่างแดน การรับความรู้และวิชาการใหม่ๆจากเทคโนโลยีหลายๆประเทศ และการเน้นที่การเติบโตของ GDP สังคมไทยยังคงเปิดรับทุนวัฒนธรรมและประเพณีวิถีชีวิตดั้งเดิมได้อย่างเพียงพอหรือยัง 2) สถาบันและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกแห่ง (ไม่ว่าจะเป็นส่วนกลางหรือส่วนท้องถิ่น) ได้ปลูกฝังเยาวชนให้ซึมซาบและเรียนรู้ทุนวัฒนธรรมดั้งเดิมได้อย่างครบถ้วนหรือยัง พร้อมทั้งได้ให้โอกาสเยาวชนสัมผัสกับประสบการณ์ที่บรรพบุรุษได้สั่งสมมาอย่างดีพอหรือยัง เพราะถ้าผู้ใหญ่เองไม่สั่งสอน-ให้ข้อมูลเยาวชนว่าสิ่งใดมีคุณค่าอันเป็นสัญญาณว่าสังคมไทยเองกำลังละเลยหน้าที่ในการสั่งสอนอบรมด้านวัฒนธรรมแก่ลูกหลาน อันแสดงว่าเราละเว้นหน้าที่ในการสืบทอดความเป็นไทยโดยคนไทยเอง

การสืบสานทุนวัฒนธรรมไทยอาจจะต้องนึกถึงผู้มีบทบาทคนใหม่อาจจะหมายถึงภาครัฐหรือภาคเอกชนและประชาคมเพื่อทำหน้าที่อบรมและส่งเสริมความเป็นไทยผ่านข่าวสารข้อมูลที่สำคัญ โดยปรับรูปแบบและเนื้อหาให้ทันสมัย นอกจากจะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจแล้วยังช่วยส่งเสริมภาคเศรษฐกิจการท่องเที่ยว และภาคการผลิตไทยจำหน่ายให้ผู้บริโภคทั่วโลก เหมือนกับที่คนไทยรับเอาสิ่งเหล่านั้นจากต่างประเทศ